

ZASADY EGZAMINU MATURALNEGO W ROKU SZKOLNYM 2023/2024 HISTORIA I WOS

Polkowice 14.12.2023r.

Egzamin maturalny

- ▣ przeprowadzany na podstawie wymagań egzaminacyjnych, zawierających pełny zakres z wymagań podstawy programowej,
- ▣ historię i WOS można zdawać na egzaminie maturalnym wyłącznie jako przedmiot dodatkowy na poziomie rozszerzonym,
- ▣ egzamin maturalny trwa 180 minut,
- ▣ łączna liczba punktów, jakie można uzyskać za prawidłowe rozwiązanie wszystkich zadań, jest równa 60,

Specyfika egzaminu

- ▣ na egzaminie maturalnym z historii i WOS będzie łącznie 30 zadań (WOS) i 29-36 zadań (historia),
- ▣ arkusz egzaminacyjny, będzie się składał z zadań zamkniętych i otwartych,
- ▣ w arkuszach mogą pojawić się zadania bez wyposażenia źródłowego,
- ▣ ostatnim i jednocześnie najwyżej punktowanym zadaniem z historii będzie zadanie tzw. rozszerzonej odpowiedzi, którego rozwiązanie ma stanowić wypowiedź argumentacyjna, a z WOS-u dwie dłuższe wypowiedzi pisemne (między innymi w formie pisma formalnego),

Specyfika egzaminu historia

- ▣ arkusz egzaminacyjny z historii, będzie się składał z zadań zamkniętych i otwartych, uwzględniających całościowo podstawę programową,

Specyfika egzaminu WOS

zadania egzaminacyjne z WOS będą dotyczyły obszarów:

- ▣ Człowiek i społeczeństwo,
- ▣ Państwo i polityka,
- ▣ Prawo i prawa człowieka,
- ▣ Zagadnienia międzynarodowe.

Specyfika egzaminu

- ▣ egzaminy z WOS i historii nie mają tzw. progu punktowego,
- ▣ obowiązek zdania jednego egzaminu na poziomie rozszerzonym został przesunięty na rok 2025,

Egzamin z WOS:

- ▣ w formule 2024 zrezygnowano z wypracowania na rzecz dwóch dłuższych wypowiedzi pisemnych, między innymi w formie pisma formalnego (np. zażalenia, pozwu, apelacji, odwołania, skargi), które uczeń musi napisać na podstawie materiałów źródłowych,

Zmiany na egzaminie z WOS i historii

- ▣ w formule egzaminów w 2024 roku, została zmniejszona minimalna liczba wyrazów w wypracowaniu na 300 znaków zamiast 500,

I.1. Rodzaje zadań

Zadania zamknięte - 20% zadań

- uczeń wybiera odpowiedź spośród podanych
- zadania wielokrotnego wyboru
 - jedna odpowiedź prawdziwa
 - jedna odpowiedź fałszywa
 - zmienna liczba prawidłowych odpowiedzi
- zadania typu prawda-falsz
- zadania na dobieranie
 - przyporządkowanie
 - uporządkowanie

Zadania otwarte - 80% zadań

- zadania z luką
 - wymagają uzupełnienia zdania bądź krótkiego tekstu jednym lub kilkoma wyrazami
- zadania krótkiej odpowiedzi
 - wymagają stworzenia krótkiego tekstu
 - sprawdzają umiejętność uzasadniania dokonywanych rozstrzygnięć/ocen
- zadania sprawdzające umiejętność analizy i interpretacji źródła historycznego
- zadanie rozszerzonej odpowiedzi
 - wypowiedź argumentacyjna

I.2. Zasady oceniania

Zadania zamknięte i otwarte z luką

- **1 pkt** – odpowiedź poprawna.
- **0 pkt** – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

ALBO

- **2 pkt** – odpowiedź całkowicie poprawna.
- **1 pkt** – odpowiedź częściowo poprawna lub odpowiedź niepełna.
- **0 pkt** – odpowiedź całkowicie niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadania otwarte krótkiej odpowiedzi

- **od 0 do 3 punktów**
- schemat oceniania - opracowywany do każdego zadania odrębnie

I.2. Zasady oceniania

Wypowiedź argumentacyjna

1) od 0 do 12 pkt – narracja historyczna

- za błędy merytoryczne będą odejmowane punkty od ogólnej liczby punktów zdobytych w tym kryterium:
 - 1–2 błędy merytoryczne (-1 pkt)
 - 3–5 błędów merytorycznych (-2 pkt)
 - powyżej 5 błędów merytorycznych (-3 pkt)

2) od 0 do 3 pkt – spójność wypowiedzi

I.2. Zasady oceniania

Wypowiedź argumentacyjna – narracja historyczna

Funkcjonalność wykorzystania wiedzy historycznej	Poziom argumentacji wypowiedzi	Liczba punktów
Wiedza historyczna wykorzystana w pełni funkcjonalnie w odniesieniu do trzech elementów tematu	• bogata argumentacja w odniesieniu do trzech elementów tematu	12
	• bogata argumentacja w odniesieniu do dwóch elementów tematu ORAZ zadowalająca argumentacja w odniesieniu do trzeciego elementu	11
	• bogata argumentacja do jednego elementu tematu ORAZ zadowalająca argumentacja w odniesieniu do pozostałych dwóch elementów	10
	• zadowalająca argumentacja w odniesieniu do trzech elementów tematu	9

Wypowiedź argumentacyjna – narracja historyczna

Funkcjonalność wykorzystania wiedzy historycznej	Poziom argumentacji wypowiedzi	Liczba punktów
Wiedza historyczna wykorzystana w pełni w odniesieniu do dwóch elementów tematu Trzeci element zrealizowany częściowo ALBO niezrealizowany	• bogata argumentacja w odniesieniu do dwóch elementów tematu ORAZ powierzchnowa argumentacja w odniesieniu do trzeciego	9
	• bogata argumentacja w odniesieniu do jednego elementu tematu, zadowalająca argumentacja w odniesieniu do drugiego z pozostałych elementów ORAZ powierzchnowa w odniesieniu do trzeciego elementu tematu	8
	• bogata argumentacja w odniesieniu do dwóch elementów tematu	8
	• zadowalająca argumentacja w odniesieniu do dwóch elementów tematu ORAZ powierzchnowa w odniesieniu do trzeciego	7
	• bogata argumentacja w odniesieniu do jednego elementu tematu ORAZ zadowalająca w odniesieniu do jednego z dwóch pozostałych	7
	• zadowalająca argumentacja w odniesieniu do dwóch elementów tematu	6

Wypowiedź argumentacyjna – narracja historyczna

Spójność wypowiedzi	Liczba punktów
Wypowiedź spełnia kryterium minimalnej liczby 300 słów ORAZ jest spójna (logicznie uporządkowana).	3
Wypowiedź spełnia kryterium minimalnej liczby 300 słów ORAZ występują w niej drobne zaburzenia w zakresie spójności (logicznego uporządkowania).	2
Wypowiedź spełnia kryterium minimalnej liczby 300 słów ORAZ występują w niej istotne zaburzenia w zakresie spójności (logicznego uporządkowania).	1
Wypowiedź nie spełnia kryterium minimalnej liczby 300 słów LUB jest nieuporządkowana , w znacznej mierze stanowi zbiór niezależnych elementów.	0

Parę uwag z *Informatora maturalnego* do zapamiętania

1. Jeżeli wypowiedź w całości jest nie na temat, egzaminator oceni ją na 0 pkt.
2. Jeżeli w wypowiedzi zdający w ogóle nie odwołał się do tezy wskazanej w temacie, za całą wypowiedź egzaminator przyzna 0 pkt.
3. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna, egzaminator oceni ją na 0 pkt.
4. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
5. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z historii, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
6. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za spójność wypowiedzi lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

Co to znaczy?

- **ocen** - sformułuj (wydaj) opinię o faktach/zjawiskach/ procesach historycznych na podstawie własnej wiedzy i/lub materiału źródłowego
- **porównaj** - **wskaż** podobieństwa i/lub różnice między faktami/zjawiskami/ procesami historycznymi, także **nazwij** dostrzeżone podobieństwa i/lub różnice
- **rozstrzygnij** - zajmij stanowisko, czy podane informacje są: prawdziwe/fałszywe, słuszne/niesłuszne, użyteczne/ nieużyteczne itp.
- **rozważ** - podaj argumenty i kontrargumenty dla podanej tezy oraz ocen ich prawdziwość (słuszność)
- **scharakteryzuj** - opisz przebieg wydarzeń historycznych z podaniem najważniejszych wydarzeń, przyczyn, następstw, głównych uczestników wydarzeń

Zadanie z ilustracją

Zadanie 1. (0-1)

Malowidło starożytne

Encyklopedia szkolna. Historia, Warszawa 2004, s. 755.

Zadanie 1.1. (0-1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Malowidło jest charakterystyczne dla cywilizacji

- A. hinduskiej.
- B. sumeryjskiej.
- C. asyryjskiej.
- D. egipskiej.

Zadanie 1.2. (0-1)

Wyjaśnij – odwołując się do elementów graficznych – jakich informacji na temat wierzeń religijnych tej cywilizacji dostarcza przedstawione malowidło. W swojej odpowiedzi przywołaj jeden przykład.

Zadanie 1.1.

1. Przeczytaj polecenie.
2. Przeanalizuj elementy malowidła.
3. Pomyśl nad odpowiedzią.

Zadanie 1.2.

1. Przeanalizuj polecenie:
 - **wyjaśnij** - przedstaw rozumowanie
 - **elementy graficzne** odwołujące się do wierzeń religijnych
 - **jeden przykład**
2. Przeanalizuj elementy malowidła:
 - bóstwo z głową zwierzęcia
 - mumia
3. Pomyśl nad odpowiedzią:
 - *Bóg jest przedstawiony pod postacią człowieka z głową zwierzęcia – świadczy to o przedstawianiu postaci bóstw w tej cywilizacji w postaci antropozoomorficznej.*
 - *Malowidło przedstawia m.in. mumię, co świadczy o tym, że wiara w życie pozagrobowe w tej cywilizacji była powiązana z konserwacją ciała zmarłego.*

Zadanie z ilustracją

Zadanie 14.

1. Przeczytaj polecenie.
2. Przeanalizuj elementy ilustracji i podpis pod nią.
3. Pomyśl nad odpowiedzią.
4. Jeszcze raz wróć do polecenia:
 - **wymień** – wypisz na podstawie własnej wiedzy
 - **uzasadnij** - przedstaw argumenty pokazujące sposób rozumowania
 - odnieś się **do elementów rzeźby**
5. Pomyśl nad odpowiedzią:
 - *Postanowienie 1: chrystianizacja / chrzest Litwy*
 - *Uzasadnienie: Jadwiga unosi przed Jagiełłą krzyż, co jest symbolem przyjęcia chrztu przez władcę Litwy oraz chrystianizacji Litwy.*
 - *Postanowienie 2: połączenie Polski z Litwą*
 - *Uzasadnienie: Jadwiga i Jagiełło podają sobie dłonie (symbol małżeństwa) nad godłami Polski (orzeł) i Litwy (Pogoń).*

Zadanie 14.

Fotografia pomnika odsłoniętego w Krakowie w 1886 roku

Tłumaczenie napisu: Jadwiga królowa Polski Jagiełło wielki książę Litwy

<http://www.polskianiezwykla.pl/>

Zadanie 14.1. (0–2)

Wymień dwa postanowienia unii w Krewie, do których nawiązał twórca pomnika. Odpowiedzi uzasadnij, odwołując się do odpowiednich elementów rzeźby.

Postanowienie 1:

Uzasadnienie:

Postanowienie 2:

Uzasadnienie:

Zadanie z ilustracją

Zadanie 30. (0-1)

Karta pocztowa wydana w 1905 roku

Zadanie 30.

1. Przeczytaj polecenie.
2. Przeanalizuj treść ilustracji.
3. Pomyśl nad odpowiedzią.
4. Jeszcze raz wróć do polecenia:
 - **rozstrzygnij** - zajmij stanowisko
 - **uzasadnij** - przedstaw argumenty pokazujące sposób rozumowania
 - odwołaj się do **elementów graficznych**
5. Pomyśl nad odpowiedzią:
 - *Rozstrzygnięcie: pozytywizm*
 - *Pozytywizm propagował:*
 - *pracę organiczną, czyli działania na rzecz rozwoju gospodarczego (postaci na widokówce, narzędzia rolnicze i rzemieślnicze, Bazar jako centrum rozwoju przemysłu i handlu, kółka włościańskie)*
 - *pracę u podstaw, czyli krzewienie oświaty i nauki (Towarzystwo Pomocy Naukowej, książka z płomieniem i sentencją „Oświata ludu dokona cudu”)*

<https://muzeumstaszica.pl>

Rozstrzygnij, czy plakat propaguje idee charakterystyczne romantyzmu czy pozytywizmu. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do jego elementów graficznych.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Zadanie z ilustracją

Zadanie 40. (0–3)

Ulotka z epoki

<http://www.dlibra.karta.org.pl>

Wyjaśnij główne przesłanie ulotki, interpretując jej elementy graficzne i uwzględniając kontekst historyczny.

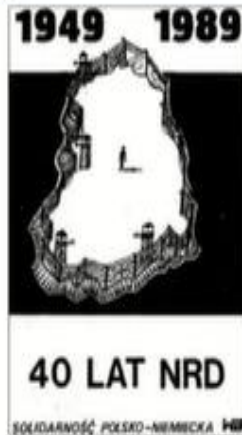
Zadanie 40.

1. Przeczytaj polecenie.
2. Przeanalizuj treść ulotki.
3. Pomyśl nad odpowiedzią.
4. Jeszcze raz wróć do polecenia:
 - **wyjaśnij** przesłanie - przedstaw rozumowanie, dzięki któremu oddasz cel powstania ulotki
 - **zinterpretuj jej elementy graficzne** – odczytaj ich symbolikę
 - **uwzględnij kontekst historyczny** – odnieś się do wydarzeń z czasów powstania źródła
5. Pomyśl nad odpowiedzią:
 - Główne przesłanie ulotki – krytyka rządów komunistycznych w Polsce poprzez ukazanie analogii między utworzeniem Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego i Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego oraz podkreślenie sowieckiej polityki zniewolenia
 - Świadczyć o tym:
 - skróty PKWN i WRON z datami ich powstania
 - symbole ZSRS (czerwona pięcioramienna gwiazda oraz sierp i młot)
 - drut kolczasty oplatający całość i podpisany „ciągłość tradycji”.
 - Kontekst historyczny:
 - ulotka powstała w okresie stanu wojennego, o czym świadczą data 13 XII 1981 oraz znak obozu dla internowanych.

Zadanie z ilustracją

Zadanie 41. (0-1)

Źródło 1. Ulotka z epoki

<http://www.330latacyfrowa.pl>

Źródło 2. Znaczek pocztowy

Napis na znaczku: 40 lat Niemieckiej Republiki Demokratycznej

<https://de.wikipedia.org>

Porównaj wymowę ideową obu źródeł, interpretując ich elementy graficzne.

Zadanie 41.

1. Przeczytaj polecenie.
2. Przeanalizuj treść obu źródeł – zwróć uwagę na ich rodzaje.
3. Pomyśl nad odpowiedzią.
4. Jeszcze raz wróć do polecenia:
 - **porównaj** wymowę ideową – porównaj przesłanie/ideę przyświecającą autorom obu źródeł
 - **zinterpretuj elementy graficzne** – odczytaj ich symbolikę
5. Pomyśl nad odpowiedzią:
 - *Źródło 1. jest wyrazem krytyki polityki w NRD, a źródło 2. jest jej apoteozą.*
 - *W źródle 1. terytorium Niemieckiej Republiki Demokratycznej to obszar ogrodzony płotem i strzeżony niczym więzienie (wieżyczki strażnicze).*
 - *Źródło 2. ukazuje NRD jako państwo dobrobytu (rozwijające się rolnictwo i przemysł, szczęśliwi ludzie) i pokoju (gołębka), co było zgodne z oficjalną propagandą.*

Zadanie z tekstem źródłowym

Zadanie 5.

Tytus Liwiusz, *Dzieje Rzymu od założenia miasta* (fragment)

Za to i wojna z Wolskami wisiała w powietrzu, i w mieście była niezgoda. Między patrycjuszami a ludem wrzała wewnętrzna nienawiść, najwięcej z powodu uciemiężenia dłużników. Szeptali, że w polu walczą za wolność i państwo, a w domu przez współobywateli są więzieni i uciskani i wolność ich bezpieczniejsza jest na wojnie niż w pokoju, pewniejsza wśród nieprzyjaciół niż wśród obywateli. [...] Do tego jeszcze zawisła nad Rzymem groza wojny z Sabinami. Nakazano pobór, ale do wojska nikt się nie zgłaszał [...]. Zło rosło z dnia na dzień, już nie tylko było słychać jawne krzyki, ale, co o wiele gorsze, rozpoczęły się knowania i ciche rozmowy. Poczęto więc obradować nad wzajemnym porozumieniem i zgodzono się na takie warunki, że lud ma mieć swoich urzędników nietykalnych, z prawem niesienia pomocy ludowi przeciw konsulom, a żadnemu patrycjuszowi nie będzie wolno tego urzędu piastować.

Źródła i materiały do nauczania historii, oprac. S. Sierpowski, Warszawa 1998, s. 33–35.

Zadanie 5.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych, a następnie uzasadnij swój wybór.

Wydarzenia opisane w tekście rozegrały się w państwie rzymskim w okresie

- A. królestwa.
- B. republiki.
- C. pryncypatu.
- D. dominatu.

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 5.2. (0–1)

Podaj stosowaną w historiografii nazwę urzędu w starożytnym Rzymie, o którego ustanowieniu mowa jest w tekście.

.....

Zadanie 5.1.

1. Przeczytaj polecenie.
2. Przeanalizuj treść tekstu źródłowego.
3. Pomyśl nad odpowiedzią.
4. Jeszcze raz wróć do polecenia:
 - **uzasadnij** - przedstaw argumenty pokazujące sposób rozumowania
5. Pomyśl nad odpowiedzią:
 - *W tekście opisano rywalizację między plebejuszami i patrycjuszami.*
 - *Jest mowa o wojnach z Wolskami i Sabinami, które Rzymianie toczyli w okresie republikańskim.*
 - *Wspomniano o urzędzie konsula.*
 - *Lud otrzymał swoich przedstawicieli w osobach trybunów ludowych.*

Zadanie 5.2.

1. Odpowiedź wynika z uzasadnienia do zadania 5.1.

Zadanie z mapą bez legendy

Zadanie 7. (0-1)

Mapa basenu Morza Śródziemnego

<https://pl.wikipedia.org>

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych, a następnie uzasadnij swój wybór, odwołując się do treści mapy.

Mapa przedstawia terytorium imperium

- A. macedońskiego w IV w. p.n.e.
- B. rzymskiego w I w. p.n.e.
- C. bizantyjskiego w VI w.
- D. arabskiego w VIII w.

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

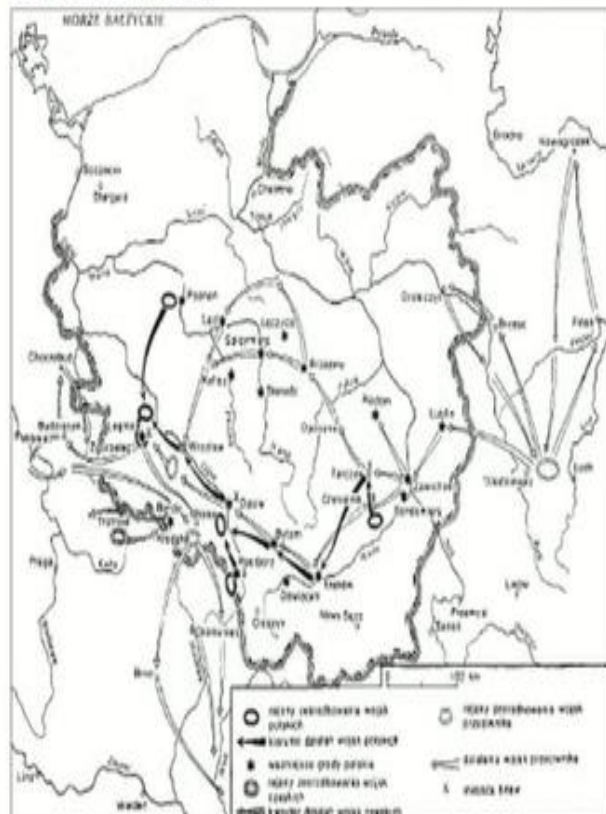
Zadanie 7.

1. Przeczytaj polecenie.
2. Przeanalizuj elementy mapy.
3. Pomyśl nad odpowiedzią.
4. Jeszcze raz wróć do polecenia:
 - **uzasadnij** - przedstaw argumenty pokazujące sposób rozumowania
 - **treść mapy**
5. Pomyśl nad odpowiedzią:
 - *Macedończycy i Arabowie nigdy nie sprawowali kontroli nad Italią.*
 - *Imperium rzymskie w I wieku kontrolowało m.in. Hiszpanię i Galię, czego mapa nie potwierdza.*
 - *Tylko cesarstwo bizantyjskie we wskazanym okresie (panowanie Justyniana Wielkiego) sprawowało kontrolę nad obszarem zaznaczonym na mapie.*

Zadanie z mapą z legendą i tekstem

Zadanie 10. (0-1)

Źródło 1. Mapa ziem polskich

Na podstawie: A. Czubinski, J. Topolski, Historia Polski, Wrocław 1988, s. 61.

Źródło 2. Fragment opracowania historycznego

Starszy brat Mieszka II, Bezprym, zgodnie z uznawanym zwyczajem upominał się o swoją ojcowiznę, podobnie jak i młodszy brat, Otton. Staneli oni na czele opozycji, która weszła w porozumienie z Konradem II i z Jarosławem Mądrym. Oba uderzenia zbiegły się z działaniami opozycji wewnętrznej przeciwko królom w 1031 roku. Jarosław opanował Grody Czerwieńskie, Konrad – Łużyce. Kiedy Mieszko zbiegł do Pragi, władzę w kraju objął Bezprym.

H. Samsonowicz, J. Tazbir, T. Lępkowski, T. Nalecz, Polska. Losy państwa i narodu do 1939 roku, Warszawa 2003, s. 41-42.

Zadanie 10.

1. Przeczytaj polecenie.
2. Przeanalizuj legendę do mapy i odnieś ją do jej treści.
3. Pomyśl nad odpowiedzią.
4. Jeszcze raz wróć do polecenia:
 - **rozstrzygnij** - zajmij stanowisko
 - **uzasadnij** - przedstaw argumenty pokazujące sposób rozumowania
 - odnieś się **do obu źródeł**
5. Pomyśl nad odpowiedzią:
 - **Rozstrzygnięcie:** Nie
 - **Źródło 1.** przedstawia trasę najazdu mongolskiego na ziemie polskie w 1241 roku (bitwa pod Legnicą).
 - **W źródle 2.** przedstawiono okoliczności utraty władzy w Polsce przez Mieszka II, który panował w I połowie XI wieku.

Rozstrzygnij, czy mapa i tekst dotyczą tego samego konfliktu. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu źródeł.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

Zadanie z mapą i źródłem statystycznym

Zadanie 21.

1. Przeczytaj polecenie.
2. Przeanalizuj legendę do mapy i treść mapy – możesz nanieść na mapie numery rozbiorów zgodnie z legendą.
3. Przeanalizuj informacje w tabeli.
4. Pomyśl nad odpowiedzią.
5. Jeszcze raz wróć do polecenia:
 - **rozstrzygnij** - zajmij stanowisko
 - **uzasadnij** - przedstaw argumenty pokazujące sposób rozumowania
 - odnieś się **do obu źródeł**
5. Pomyśl nad odpowiedzią:
 - *Rozstrzygnięcie: III rozbiór*
 - *Z danych w tabeli wynika, że nabytki Rosji były ponad dwa razy większe niż pozostałych zaborców. Z mapy wynika, że taka dysproporcja występowała także przy II rozbiorze, ale wówczas Austria nie wzięła udziału w podziale Rzeczypospolitej.*

Rozstrzygnij, którego rozbioru Rzeczypospolitej dotyczą dane w tabeli. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do danych i mapy.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Zadanie 21. (0-1)

Źródło 1. Mapa rozbiorów Rzeczypospolitej

Encyklopedia szkolna. Historia, Warszawa 2004, s. 623.

Źródło 2. Straty terytorialne Rzeczypospolitej w XVIII wieku

Zaborca	Terytorium Rzeczypospolitej		Ludność Rzeczypospolitej	
	w tys. km ²	w %	w mln	w %
Rosja	120,0	56,0	1,2	32,0
Prusy	48,0	22,0	1,0	27,0
Austria	47,0	22,0	1,5	41,0
Razem	215,0	100,0	3,7	100,0

Historia Polski w liczbach. Ludność, Terytorium, pod red. A. Jezierskiego, Warszawa 1994, s. 20.

Zadanie z tekstem źródłowym

Zadanie 29.

1. Przeczytaj polecenie.
2. Przeanalizuj treść tekstu źródłowego.
3. Pomyśl nad odpowiedzią.
4. Jeszcze raz wróć do polecenia:
 - **wyjaśnij** - przedstaw rozumowanie
 - odwołaj się **do faktografii** – przywołaj konkretne wydarzenia historyczne odwołując się do wiedzy własnej
5. Pomyśl nad odpowiedzią:
 - *Wyjątkowość położenia Polaków w Krakowie wynikała z odmiennej polityki władz zaborczych.*
 - *W cesarstwie Habsburgów przeprowadzono reformy wewnętrzne – w ramach monarchii dualistycznej Galicja otrzymała autonomię [w 1867], co oznaczało możliwość swobodnego rozwoju życia narodowego, kultury i oświaty.*
 - *W tym samym okresie władze pozostałych zaborów prowadziły politykę germanizacji i rusyfikacji.*

Zadanie 29. (0–1)

Artykuł prasowy z przełomu XIX i XX wieku [fragment]

Za czasów niewoli Kraków był długi czas źródłem narodowego pokrzepienia. Przy wzmożeniu ucisku udawały się do niego ze Śląska pielgrzymki pobożnych, z Poznańskiego – wycieczki inteligencji. Na Wawelu i na Kopcu Kościuszki ogrzewały się serca przeszłością; była ona im ostoją i bodźcem. [...] Królowie i bohaterzy nasi byli zawsze z nami [...].

To słońce naszej przeszłości, świecące tak jasno w Krakowie, łączyło swoje promienie ciepłotą ogniska naszej kultury, rozwijającej się tam bądź co bądź swobodnie.

Galicja w dobie [...], oprac. S. Kieniewicz, Wrocław 1952, s. 313.

Wyjaśnij, odwołując się do faktografii, z czego wynikała wyjątkowa sytuacja Polaków w Krakowie, opisana w artykule.

Podsumowanie

W przypadku:

- zadań z tekstem źródłowym - istotne jest zwrócenia uwagi na to, czy jest to dokument z epoki, czy mamy do czynienia z opracowaniem historycznym, czy dany tekst jest opinią autora, czy relacją świadka historii,
- zadań ze źródłem kartograficznym - ważna jest **analiza legendy** i jej przełożenie na wydarzenia lub procesy zilustrowane na mapie,
- zadań ze źródłem ikonograficznym – istotne jest zwrócenie uwagi na **cechy, detale** lub **symbolikę**,
- zadań z materiałami propagandowymi (karta pocztowa, plakat, rysunek satyryczny, ulotka) – ważne jest zwrócenie uwagi na **napisy, symbole, wyobrażenia, hasła, kolorystykę**, a także na **kontekst historyczny**, czyli moment powstania źródła, ważne wydarzenia, do których źródło się odwoływało.

Od czego zacząć? Trochę teorii na przykładzie.

1. analiza tematu - sposób jego sformułowania

- **teza**
- kluczowe pojęcia: **rewolucja**, **dyktatorskie formy władzy**
- **zagadnienie do scharakteryzowania**
- **zasięg chronologiczny**
- zasięg terytorialny/przestrzenny

2. ujęcie opisywanego zagadnienia

- **czasowniki operacyjne**
- sposób chronologiczny i problemowy

3. obszar tematyczny

- sformułowanie określone w tezie narzuca **polityczne ujęcie zagadnienia**
- **rewolucje**, których **konsekwencje** posłużą do uzasadnienia tezy, to:
 - rewolucja angielska z XVII w. – TAK
 - rewolucja francuska z XVIII w. - TAK
 - rewolucja amerykańska z XVIII w. - NIE
 - rewolucje Wiosny Ludów z XIX w. - NIE
 - rewolucje rosyjskie z XX w. – TAK
 - Jesień Narodów w XX w. - NIE

Przykład 4 z Informatora maturalnego CKE

Dyktatorskie formy władzy są prawidłowością w okresach porewolucyjnych. Odniesie się do postawionej tezy oraz **uzasadnij** swoje stanowisko uwzględniając w argumentacji **konsekwencje trzech różnych rewolucji z okresu od XVII do XX wieku.**

Przykład 4 z Informatora maturalnego CKE

Dyktatorskie formy władzy są prawidłowością w okresach porewolucyjnych. Odniesie się do postawionej tezy oraz uzasadnij swoje stanowisko uwzględniając w argumentacji **konsekwencje trzech różnych rewolucji z okresu od XVII do XX wieku.**

Od czego zacząć? Trochę teorii na przykładzie.

Plan wypracowania

A. wstęp

- analiza tematu
- **odniesienie się do tezy – sformułowanie swojego stanowiska**
- wskazanie **trzech rewolucji**, których **konsekwencje** posłużą do uzasadnienia tezy

B. rozwinięcie

- przedstawienie cech charakterystycznych **wybranych rewolucji**
- przytoczenie właściwych argumentów
 - wskazanie konsekwencji rewolucji zgodnie ze stanowiskiem zajęтым wobec postawionej tezy

C. zakończenie

- podsumowanie rozważań
- określenie zajętego stanowiska z perspektywy opisanych zagadnień lub wyrażonych opinii
- sformułowanie wniosków i ocen

Przykład 4 z Informatora maturalnego CKE

Dyktatorskie formy władzy są prawidłowością w okresach porewolucyjnych. **Odniesienie się do postawionej tezy** oraz uzasadnij swoje stanowisko uwzględniając w argumentacji **konsekwencje trzech różnych rewolucji** z okresu od XVII do XX wieku.

Rewolucja angielska w XVII w.

- określenie czasu trwania
- zarysowanie przyczyn rewolucji
- wskazanie wojny domowej i stracenia króla jako momentów kluczowych
- przejęcie władzy przez Cromwella jako przykład dyktatorskiej formy władzy
- wskazanie przejawów dyktatorskiej władzy Cromwella w polityce wewnętrznej i zagranicznej

O czym muszę/powinienem pamiętać

1. Funkcjonalność:

- **muszę zająć stanowisko** wobec zaprezentowanej tezy
- **muszę to stanowisko** przekonująco **uzasadnić**
- **muszę wykorzystać** w swojej argumentacji **właściwie dobraną wiedzę historyczną** z zakresu trzech elementów / obszarów / przykładów wskazanych w temacie
- moja **argumentacja powinna być**:
 - rzeczowa
 - pogłębiona
 - szeroka
 - poparta trafnie dobraną i w miarę moich możliwości szczegółową faktografią oraz terminologią adekwatną do omawianych zagadnień
- **muszę uważać na błędy merytoryczne** – w chronologii, terminologii, związkach przyczynowo-skutkowych

2. Spójność wypowiedzi:

- praca **musi liczyć** minimum **300 słów**
- **muszę zachować** właściwą **strukturę pracy**, czyli wyodrębnić akapitami wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- **powinienem zachować** właściwe **proporcje** między wstępem, rozwinięciem i zakończeniem (rozwinięcie to najdłuższa część)
- **struktura pracy powinna być przemyślana, spójna i logiczna** – nie ma w niej
 - zbędnych sformułowań
 - opisywania zagadnień niezwiązanych z tematem (właściwa selekcja materiału)
- praca **powinna być poprawna pod względem językowym**, zachowane są akapity, a pismo czytelne i estetyczne

O czym muszę/powinienem pamiętać

- za wypracowanie można uzyskać **15 punktów** (25% punktów możliwych do zdobycia za cały arkusz egzaminacyjny)
 - **12 punktów** – za merytoryczne uzasadnienie zajętego stanowiska, czyli za wyczerpujące odniesienie się do jednego zagadnienia 4 pkt
 - **3 punkty** – za spójną, logiczną konstrukcję wypowiedzi pod warunkiem osiągnięcia **minimum 300 słów**
- za błędy merytoryczne można stracić **3 punkty**